

MASOFAVIY TA'LIMNI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISH USULLARI

Berdiyeva Gulnoza Rizoqulovna

Informatika va uni o'qitish metodikasi kafedراسi assistenti.

Turayeva Zahroxon Ilhom Qizi

Shahrisabz davlat pedagogika insituti Pedagogika fakulteti
biologiya yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Masofaviy ta'lim texnologiyalari asosida o'qitish ko'pincha o'qituvchi va talaba o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri (real) aloqalarsiz ta'lim jarayonini ta'minlaydigan zamonaviy axborot texnologiyalari vositalaridan foydalanganda "masofaviy ta'lim" sifatida qabul qilinadigan masofaviy ta'lim deb ataladi. Oliy o'quv yurtlarida masaofadan turib texnologiyalari va kommunikatsiya markazlarini strategik boshqarishda ko'p bosqichli tadqiqotlarni olib boorish ;oliy uquv yurtlarida ta'lim texnologiyalari markazlarning tashkiliy funksiyasi o'rtasidagi izchilikni o'rganishdan iborat.

Kalit so'zlar: masofaviy ta'lim, internet, virtual xotira, pedagogi asos, foydalanuvchi, o'quvchi ,himoya, malumotlar bazasi, o'qituvchi , aloqa.

Kirish: Ma'lumki, masofaviy ta'lim texnologiyalari o'quv jarayoni samaradorligini oshirishning yangi istiqbollari ochadi, bu esa asosan talabalarning o'quv materiallari bilan bevosita o'ziga mos keladigan rejim va hajmda ishlash imkoniyatiga ega ekanligiga asoslanadi. Bir tomondan, an'anaviy yuzma-yuz o'qitishni to'liq shaxsiylashtirish mumkin emas, talabaning imkoniyatlari (iqtidori, sog'lig'i va boshqalar) darajasiga qarab, u muayyan faoliyat turlarini o'zlashtira oladi va bajara oladi, ijodiy darajaga yetadi, motivatsiyaning yuqori darajasini ko'rsatadi.

Boshqa tomondan, o'qituvchilar kunduzgi ta'lim jarayonida o'zlarining kasbiy resurslaridan to'liq foydalanishdan uzoqda (ularning muhim ta'lim salohiyati ko'pincha auditoriya chegarasi, ajratilgan vaqt va boshqalar bilan cheklanadi), ular buni qilmaydilar. Talabalarning ushbu guruh talabalar tomonidan kursning muayyan bo'limlarini o'zlashtirish muvaffaqiyati to'g'risida har kuni ishonchli fikr-mulohazalarga ega bo'lish ko'pincha faqat nazorat tadbirlarida o'rganiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA.

Ushbu muammolarni hal qilishda olimlar axborot (telekommunikatsiya) texnologiyalaridan foydalanishga asoslangan masofaviy ta'lim texnologiyalariga katta ahamiyat berishadi (A.A. Andreev, S. G. Grigoryev, V. V. Grinshkun, M. L. Kondakova, E. S. Polat, V. I. Soldatkin, A. N. Tixonov, A. V. Xutorskoy va boshqalar).

Zamonaviy kompyuter tarmoqlari (umumiy holda, telekommunikatsiya texnologiyalari vositalari) masofaviy ta'limning texnik asosi bo'lib, masofaviy ta'limni tizim sifatida ko'rib chiqishda, u ikkita quyi tizimdan iborat ekanligini ta'kidlash kerak: loyihalash tizimi (nazariy model) va ta'lim jarayoni (namunani amalga oshirish)dir.

Xorijda masofaviy ta'limni shakllantirish va rivojlantirish muammolarini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, hozirgi vaqtda dunyoda masofaviy ta'limni amalga oshirishda ma'lum ijobiy tajriba to'plangan.

Bugungi kunda masofaviy ta'lim texnologiyalari talabalarning maxsus kontingentlari (nogiron bolalar, chekka hududlarda yashovchi bolalar, yuqori darajadagi iqtidorli bolalar, xorijdagi vatandoshlar farzandlari) uchun zarurligi barchaga ayon. Ommaviy maktab uchun masofaviy texnologiyalar kelgusi yillarda ixtisoslashtirilgan ta'limni amalga oshirishda, o'quvchilarga ta'lim mazmunini individual ravishda rivojlantirish va ayrim fanlarni chuqur o'rganish imkoniyatini ta'minlashning turli shakllarida eng muhim hisoblanadi.

Masofaviy ta'lim (yoki tashqi ta'lim) va masofaviy ta'lim uchun umumiy bo'lgan narsa va asosiy farq nima ekanligini ta'kidlash kerak. Faqat bitta umumiy narsa bor - o'qituvchilar va o'quvchilar bir-biridan uzoqda. Va farq shundaki, masofaviy ta'lim (yoki tashqi ta'lim) deyarli butunlay talabalarning mustaqil faoliyatiga asoslanadi, kamdan-kam (epizodik) maslahatlar va nazorat tadbirlari bundan mustasno, stajyor tomonidan uzatilgan (yuborilgan) o'quv qo'llanmalaridan mustaqil foydalanishga yo'naltirilgan.

Masofaviy ta'limda o'qituvchi va talabani, shuningdek, o'quvchilarning bir-biri bilan tizimli o'zaro ta'siri nazarda tutiladi, bunda asosiy e'tibor talabalarning mustaqil faoliyati turlariga qaratiladi, lekin o'quv jarayoni doirasida tashkil etilgan.

U o'qitishning an'anaviy va yangi shakllari va usullaridan (ma'ruzalar, seminarlar, hamkorlikning kichik guruhlarida treninglar, loyiha usuli, rol va ishbilarmonlik o'yinlari, vaziyatni tahlil qilish usuli, laboratoriya va amaliy ishlar, talabalar portfeli va

boshqalar) foydalanadi. o'quv-uslubiy qo'llanmalar (ham bosma, ham elektron shaklda) masofaviy ta'lim uchun mo'ljallanganlardan tubdan farq qiladi.

Masofaviy ta'limning asosiy xususiyati interaktivlik bo'lib, u uch darajada amalga oshiriladi: o'qituvchi va talabalarning, talabalarning bir-biri bilan o'zaro ta'siri, o'quvchilarning o'zlari foydalanadigan o'quv qurollari (asosan elektron vositalar) bilan ishlashi. Shu bilan b'nga, "talaba - o'qituvchi", "talaba - talaba (yoki talabala)" va "talaba - o'quv quroli" masofaviy o'zaro aloqalari menejer, kurs tashkilotchisi, o'qituvchi-koordinator, kurator, o'qituvchi, metodist, texnik mutaxassislar tomonidan amalga oshiriladi.

To'plangan tajriba shuni ko'rsatadiki, mavjud amaliyotda masofaviy ta'limni tashkil etishning nafaqat afzalliklari, balki bir qator kamchiliklar ham mavjud bo'lib, ular quyidagilarda namoyon bo'ladi:

- > o'qituvchi va tinglovchilar o'rtasida yuzma-yuz muloqotning yo'qligi va shuning uchun tarbiyaviy ta'sir;

- > masofaviy ta'lim uchun zarur bo'lgan talabalar o'rtasida motivatsiya va o'z-o'zini intizomni rivojlantirish uchun o'qituvchi tomonidan boshqaruvning etishmasligi;

- > tinglovchilarning masofaviy ta'lim texnologiyalari bilan ishlash bo'yicha dastlabki ko'nikmalari (ko'pincha) shakllanmagan;

- > hamma fanlarda ham tinglovchilarni masofaviy kurslarda samarali tayyorlash mumkin emas.

Masofadan o'qitish tizimlari

Bugungi kunda taraqqiyot juda tez rivojlanmoqda va juda tez o'zgarmoqda. Deyarli har daqiqada sayyoramizning turli burchaklarida o'zgarishlar, yangilanishlar va kutilmagan voqea hodisalar sodir bo'lmoqda. Har bir kunimiz kuchli informatsiya oqimi ostida kechmoqda. Informatsiya oqimi bizni uyda, ishxona va ta'tilda ta'qib etadi. Inson informatsiya ta'siridan xoli normal faoliyat yurita olmaydi. Hayotni anglash, uni o'rganish informatsiyalarni yig'ish va o'zlashtirish orqali kechadi. Insonning bilimlilik darajasi ham ma'lum davr ichida shaxs tomonidan o'zlashtirilgan informatsiyalarning ko'p yoki ozligi bilan belgilanadi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR.

Shuning uchun zamonaviy bilimlar sari keng yo'l ochish ta'limotni takomillashtirishda yangi informatsiya texnologiyalardan unumli foydalanish bugungi kunning talabiga aylandi. Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi hamda Ozbekiston

Respublikasining «Ta'lim to'g'risida» gi qonuni ham zimmamizga shu ma'suliyatni yuklaydi.

Vaholanki ta'lim tizimida sezilarli o'zgarishlar ro'y bermoqda. Ta'lim tizimida masofadan o'qitish uslubi shakllari qo'llanilmoqda. Masofadan o'qitish uslubi bu sirtqi o'qishning yangi shaklidir. Masofadan o'qitish bu mustaqil o'qishdir. Mustaqil o'qish insonning mustaqil fikrlash, holatni baholash, xulosa va bashorat qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Masofadan o'qitishning yana bir afzalligi shundaki, unda o'quvchi o'ziga qulay vaqtda va hattoki ishdan ajralmagan holda o'qishi mumkin. Aynan shu afzalliklari tufayli bu uslub dunyoda hozirgi kunda keng tarqalgan. Kypgina yirik korxonalar mutaxassislari malakasini oshirish yoki o'zgartirish uchun shu uslubdan foydalanib, yiliga millionlab dollarlarni tejamoqdalar. Masofadan o'qitishning yana bir afzallik tomoni unda o'qish muddatini o'quvchi o'zi belgilaydi, ya'ni talaba ixtiyoriy paytda o'qishni boshlaydi, materiallarni o'qituvchi nazoratida o'zlashtiradi. O'zlashtirish topshiriqlarni, testlarni bajarishiga qarab aniqlanadi. Oquvchi berilgan programmani qanchalik tez o'zlashtirsa, shunchalik tez o'qishni tugatadi va guvohnoma oladi. Programmani o'zlashtira olmasa, unga mustaqil ishlab, o'qishni davom ettirishga imkoniyat beriladi.

XULOSA.

Ushbu uslubning ko'plab afzallik tomonlari borligi ko'pchilikka ayon. Barcha oliy o'quv yurtlarida masofadan o'qitish texnika va texnologiyasini amalga oshirish borasida qator ishlar olib borilmoqda. Axborot texnologiyalarni rivojlanishi masofadan o'qitishni tashkil etishga yangicha yondashuvni taqozo etadi. Masofadan o'qitishni tashkil etishni hozirgi zamon modellarining asosida kommunikatsiya va tarmoq texnologiyalari yotadi.

MO' asosida ta'lim berish uchun o'qish istagida bo'lgan aholining muayyan qismini ta'lim muassasasi joylashgan yerga yig'ish shart emas. Ikkinchidan, tinglovchi yoki o'quvchi tomonidan ortiqcha sarf - xarajat qilish zarurati bo'lmaydi. Uchinchidan, bu ta'lim turiga jalb qilinuvchilarning yosh cheklanishlarini istisno qilish mumkin.

Adabiyotlar ro'yxati.

1. Ахмеджонов Дилмурод Гуломович, Нодиржон Носиржонович. Гадаев (2020). Interration, Partnership and Innovation in Cjnstruction Science and Education (IPICSE 2020).

2. Ахмеджонов Дилмурод Гуломович, Нодиржон Носиржонович. Гадаев (2020). Development of irrigation water saving technology using an interpolymer complex screen. Наука и Мир, 6(82), 44-47. 1550

1. Academic Research in Educational Sciences VOLUME 2 | ISSUE 11 | 2021

ISSN: 2181-1385 Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723 Directory Indexing of International Research Journals-CiteFactor 2020-21: 0.89 DOI: 10.24412/2181-1385-2021-11-1547-1551

3. Ахмеджонов Дилмурод Гуломович, Нодиржон Носиржонович. Гадаев (2020). Разработка технологии экономии поливной воды с применением экрана из интерполимерного комплекса. Наука и Мир, 6(82), 42-44.

4. Ахмеджонов Дилмурод Гуломович, Нодиржон Носиржонович. Гадаев (2020). Пахта сугориш учун ППК фильтрацияга карши экранлардан фойдаланган хрлда сувни тежаш технологилар. Агро процессинг, 3, 58 - 66.

5. Ахмеджонов Дилмурод Гуломович, Нодиржон Носиржонович. Гадаев (2020). IOP Conf. Series: Journal of Physics: Conf. Series 1425.

6. Мухамедов, Г. И., Ахмеджонов, Д. Г., Гадаев, Н. Н. (2019). Оросительный лоток из интерполимерных композиционных материалов. Водоочистка. Водоподготовка. Водоснабжение. 5, 66-68.

7. Гулбоев, Н. А., Дуйсенов, Н. Э., Ахмедов, Б. А. (2020). Модели систем управления электрическими сетями. Молодой ученый, 22, 105-107.

8. Akhmedov, B. A., & Khasanova, S. K. (2020). Public education system methods of distance in education in development of employees. Journal of Innovations in Engineering Research and Technology, 1(1), 252-256.

9. Ахмедов, Б.А., Якубов, М. С., Карпова, О. В., Рахмонова, Г.С., & Хасанова, С. Х. (2020). Геймификация образовательного процесса кластерный подход. INTERCONF, 2 (38), 371-378.

**“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC
INNOVATIVE RESEARCH”**

Volume 11. November 2024

10. Yusupov, M., Khasanova, S. H. (2020). Численные решения нелинейных интегродифференциальных уравнений. Таълимда замонавий ахборот технологиялари, 2(2), 174-176.
11. Yusupov, M., Tazhibayeva, R., Ziyaeva, S., Kubyashev K. (2021). Numerical modeling of the salt-transfer problem in soils. E3S Web of Conferences, 264, 01005.
12. Рахманкулова, Б. О., Юсупов, М., Мирзаев, С. С. (2021). Numerical simulation of vehicle dynamics problems. Международный научный журнал «Научные горизонты», 2(42), 111-120.
13. Юсупов, М., Мирзаев, С., Рахманкулова, Б. Международный научный журнал «Научные горизонты», 2(42), 75-81.
14. Mirzaev S.S., Kholmatova I., Shadmanova G., Yusupov M. and Kubyashev K. Numerical modeling of two-dimensional two-phase filtration under frontal drive. Construction Mechanics, Hydraulics and Water Resources Engineering (CONMECHYDRO - 2020). Tashkent Institute of Irrigation and Agricultural Mechanization Engineers. 23-25 April, (2020).
15. Yusupov, M., Akhmedov, B. A., & Karpova, O. V. (2020). Numerical simulation of nonlinear vibrations of discrete mass with harmonic force perturbation. Acta of Turin Polytechnic University in Tashkent, 10 (4), 71-75.

**Research Science and
Innovation House**